

Het radensysteem en de Italiaanse anarchisten

Door *Camillo Berneri*

- Oorspronkelijke titel: onbekend
- Bron: Grondslagen. Jaargang 3-4, 1934-1935, Anarchistische Uitgaven, Amsterdam 1978
- Vertaling: onbekend
- Digitalisering: Tommy Ryan

Het radensysteem en de Italiaanse anarchisten

De belangrijkste theoretici en propagandisten van de italiaansche anarchistische beweging hebben het russische radensysteem begroet als „de meest algemeene» de meest in contact staande met de massa, de meest directe en populaire en dientengevolge de minst absolute tirannieke en dictatoriale macht, die tot nu toe in de geschiedenis bestond’, zooals Luigi Bertoni 8 November 1919 in „Il Risveglio” schreef.

Toen Errico Malatesta in December 1919 door het sociaaldemocratische blad „Avanti” geïnterviewd werd, sprak hij vol lof over de sovjets, „onder voorwaarde althans, dat ze los staan van iedere boven hen staande politieke macht, die de raden beheerscht en zich boven de autonome arbeidersbeweging stelt.” Later in een brief aan L. Fabbri (18 Mei 1931) sprak Malatesta over de situatie in Spanje en over de houding, die de spaansche anarchisten naar zijn meening ten opzichte van het parlement moesten innemen: „het gaat hier inderdaad om een wetgevend lichaam, dat de anarchisten niet mogen erkennen en aan welks verkiezing zij niet kunnen deel nemen. Als er nu eenmaal een constituant bestaat, dan is het natuurlijk beter, dat ze republikeinsch en federalistisch is dan monarchistisch en centralistisch. Maar de taak van de anarchisten is het om te zeggen en om aan te toonen, dat het volk zelf zijn nieuwe levenswijze moet organiseren en zich niet aan de wet moet onderwerpen. En ik geloof, dat men de constituant zou kunnen beïnvloeden door de lokale, provinciale, regionale en nationale radencongressen, die op de arbeidersorganisaties steunen en over alle vragen zouden moeten discussiëren, die de bevolking interesseeren en die het noodzakelijke initiatief zouden moeten nemen bij de expropriatie, de organisatie van de productie, enz. Ze zouden de betrekkingen tusschen de verschillende plaatsen en instellingen tot stand moeten brengen, raadgeven en voorstellen doen.”

Luigi Fabbri was het met Malatesta over deze kwestie geheel eens. Hij heeft de rol van de anarchisten in het radensysteem in zijn boek „Dictatuur en Revolutie” (1920) als volgt beschreven:

„In de raden kunnen de anarchisten en de revolutionairen in het algemeen hun dubbele negatieve en positieve taak op de verstgaande wijze vervullen: verdediging van de vrijheid tegen iedere zich nieuw vormende macht en sociale reconstructie op communistische basis. De raden, die samen met de andere proletarische organisaties geheel voldoende zijn voor een maatschappij zonder regeering en die tegenover den staat den voortdurenden weerstand van het volk, het vrije initiatief en de

onafhankelijkheidsgeest van de massa's belichamen, zullen de autonome instellingen van de producenten zijn. Deze zullen zich onderling verbinden van dorpen en steden tot provincies en gewesten, tot de groote nationale eenheden, zelfs tot internationale unies naar gelang de functies en de vormen van productie, de openbare diensten, het gebruik, de behoeften en de eischen, die bevredigd moeten worden.

De autonomie van de raden te verdedigen tegen iedere poging ze te beheer* schen en tegen iedere staatsinmenging is een uitermate revolutionaire en ook anarchistische taak totdat deze autonomie door de algeheele uitschakeling van den staat en van de dictatuur geheel bereikt zal zijn. Eerst op dien dag zal men kunnen zeggen, dat de bevrijding van het proletariaat voltooid is en daarmee de bevrijding van de geheele menschheid werkelijk bereikt is."

In zijn brochure: Anarchisme en „Wetenschappelijk” Communisme (Milaan, 1922) schreef Fabbri: „De werkelijk vrijheidliebende raden-idee, ofschoon ze door de bolsjewiki vernietigd is en tot een bureaucratisch radertje in de dictatuur gemaakt werd, heeft niet voor niets de ziel van de russische mensch aangegrepen. In haar ligt de kiem van de nieuwe revolutie, de eenige die het ware communisme kan verwerkelijken: het communisme met vrijheid."

Op het tweede congres van de Unione Anarchica Italiana (Bologna 1—4 Juli, 1920) werd uitvoerig de houding besproken, die de aanhangers van de organisatie zouden innemen tegenover een in „Avanti", het orgaan van de italiaansche sociaaldemocratie, voorgesteld sovjetprogram en tegenover het besluit van het kort te voren gehouden congres van deze partij, in iedere stad en in ieder dorp arbeiders- en boerenraden in te stellen. Deze raden moesten gevormd worden voor de revolutie naar door de sociaaldemocratische partij gegeven richtlijnen ongeveer gelijk aan de in Rusland bestaande.

Het is noodzakelijk in te gaan op de historische atmosfeer van het congres te Bologna, die voor de italiaansche anarchistische beweging van de grootste beteekenis was.

Enkele dagen te voren was in Ancona een opstand neergeslagen, waaraan anarchisten, socialistische revolutionairen en republikeinen gemeenschappelijk deelgenomen hadden. De spoorweg-boycot van militaire transporten voor Polen, dat met Rusland oorlog voerde, was aan den gang. Men was van plan een boycot te beginnen tegen het onder de Horly-terreur lijdende Hongarije. Men zag de mogelijkheid van een eenheidsfront tusschen de „Algemeene „Arbeidersconfederatie" het sociaaldemocratische vakverbond en de door de anarchisten beïnvloede syndicalistische „Unione Syndicale". Het iedereen fascineerende van de russische revolutie, de groote populariteit van de Ille Internationale, de tendens van de anarchisten om gemeenschappelijk met de extreme socialisten op te trekken waren oorzaak, dat men op dit anarchistische congres de aansluiting van het anarchistische Verbond bij de III Internationale besprak.

De discussie eindigde met een resolutie tot begroeting van de russische revolutie, die als „raden-revolutie" werd gekenmerkt, en met het aannemen van een tweede, door Fabbri voorgestelde resolutie, waarin o.a. gezegd wordt, dat het karakter van de Ille Internationale door de tegenstrijdige en vage berichten moeilijk vast te stellen is, maar dat men naar wat intusschen bekend is, moet vermoeden, dat de moskousche Internationale in het teken staat van autoritaire ideeën en van de uitsluitend autoritaire en parlementaire communistische tactiek, hetgeen de aansluiting van de anarchisten onmogelijk zou maken. De verschillende resoluties bewijzen, dat het congres weliswaar verschillende meeningen huldigde over het bolsjewistische Rusland, maar dat er volkomen overeenstemming heerschte inzake de sovjetistische opvatting van de revolutie op zichzelf. De referent van het anarchistische congres te Bologna A. Molinari herinnerde aan de Commune van Parijs, aan de russische revoluties van 1905 en 1917, aan de duitsche, de hongaarsche en de

oostenrijksche revoluties om het ware volkskarakter van de raden te demonstreeren, die spontaan tijdens of onmiddellijk voor de revolutie moeten ontstaan. Hij ontwikkelde zijn gedachtengang als volgt:

„De raden zijn organisaties, die vrijwel vanzelf in iedere stad ontstaan. Nadat de uitgebuiten in de revolutie de politieke en economische macht van de heerschende klasse hebben vernietigd, vereenigen zij zich in de raden om over de best mogelijke organisatie van de productie en de verdeling der goederen te beraadslagen; eveneens over de bewapende verdediging van de revolutie en alle economische en sociale vragen, die het proletariaat na de bevrijding van iedere onderdrukking alléén heeft op te lossen.

In deze raden vereenigen zich het grootst mogelijke aantal arbeidersgedeelten (die in fabrieken en werkplaatsen worden gekozen) en de gedelegeerden van boeren en soldaten. Deze gedelegeerden kunnen ieder oogenblik worden afgezet en nieuw gekozen.”

Sprekend over de agitatie-comité's, die in Italië tijdens den opstand in 1914, bekend onder den naam van de „roode week”, levensmiddelen in beslag namen en verdeelden, zooals ook later opnieuw tijdens de hongeropstanden in 1919, ging Molinari voort:

„Een stap verder en men zou er toe gekomen zijn om een algemeene vergadering van arbeiders, boeren en soldaten bijeen te roepen om voor de voornaamste economische en sociale vragen een revolutionaire oplossing te vinden. Deze arbeiders-, boeren- en soldatenraden (of sovjets) zijn bij hun ontstaan gekenmerkt door een buitengewoon vrijheidlievend en gedecentraliseerd karakter. Ze kunnen als volgt gekarakteriseerd worden:

2. ze worden vrijwillig en spontaan gevormd in het oogenblik, waarop de arbeiders in den strijd tegen de klasse der uitbuiters overwinnen;
3. de raden worden van beneden naar boven gevormd, aan de basis, door de massa's in de fabrieken, op het land, in de mijnen;
4. ze beslissen zelfstandig over hun taak, over hun functies en hun betrekkingen tot andere revolutionaire organismen van het land;
5. ze hebben een uitgesproken tendens tot decentralisatie en het doel alle economische en sociale functies over te nemen, waardoor de raden zich tot een eenheid verbinden met de arbeidersorganisaties voor productie en distributie.

Dit is natuurlijk slechts het begin. Aan zulke raden hebben de anarchisten steeds deel genomen en zullen het op grond van hun vrijheidlievende opvattingen ook steeds doen. Wanneer van raden gesproken wordt, dan bedoelen de meesten deze spontaan en in het eerste oogenblik ontstane lichamen.

Eerst na het eerste oogenblik van de revolutionaire uitbarsting, waarop de massa's niet van autonomie en zelfregeering afzien, zal men in de raden verschillende tendenzen aantreffen: socialisten, syndicalisten en anarchisten, die over de beste oplossing van de algemeene problemen van de sociale wederopbouw discussieeren.

In deze tweede periode kunnen de raden min of meer hun oorspronkelijk karakter verliezen naar gelang bepaalde richtingen overheerschen en naar gelang het zelfbewustzijn van de massa's. De laatste historische ervaring heeft bewezen, dat in verschillende landen, hetzij tengevolge van de onvoldoende actie van anarchisten en syndicalisten, of tengevolge van de systematische socialistische autoritaire en staatsgezinde propaganda, deze laatste strooming overheerscht heeft en verder overheerschen zal. Na korteren of langeren tijd (in Rusland heeft het bijna een jaar geduurd) hebben zich de arbeiders-, boeren- en soldatenraden in staatsorganen veranderd ten dienste

van de proletarische dictatuur, onder elkaar nog slechts verbonden door de afhankelijkheid en de ondergeschiktheid aan een sterk gecentraliseerde, autoritaire en bureaucratische macht In de eerste periode moet de geheele actie der anarchistische richting ontwikkeld worden om gedecentraliseerde, anti-autoritaire en federalistische ideeën door te zetten, die, wanneer zij ook niet overheerschen, toch altijd een weldadigen invloed kunnen uitoefenen op de oplossing van de groote revolutionaire problemen.

Omdat nu echter in Rusland de marxistische opvatting overwonnen heeft en in andere landen ook kan overwinnen, kan natuurlijk niemand aan de massa een systeem van arbeiders-, boeren- en soldatenraden van autoritair en staatsgezind karakter opdwingen. Alleen de vrije ontwikkeling van de krachten en de revolutionaire richtingen zal naar gelang de omstandigheden, naar gelang de plaats enz. een min of meer autoritair of vrijheidlievend systeem laten ontstaan."

Met het oog op de socialistische partij merkte de referent op, dat de sociaaldemocratische raden, die reeds in het raam van de burgerlijke maatschappij waren gevormd en slechts als voorbereiding tot de overname van de macht door de partij moesten dienen, niets anders waren dan een politiek manoeuvre en veroordeeld waren tot degeneratie door een aanhangsel te worden van de burgerlijke staatsmacht of van de socialistische partijdictatuur.

Met algemeene stemmen werd de volgende resolutie aangenomen: „Het congres is van meening, dat de raden uitsluitend ontstaan mogen en recht van bestaan hebben tijdens de periode van de overwinning van den strijd tusschen de uitgebuite en uitbuitende klassa. Ze kunnen slechts dan door de massa's, die vrijwillig hun sterkste revolutionaire activiteit ontwikkelen, als noodzakelijk beschouwd worden. Het vormen van raden binnen het raam van de burgerlijke orde schept slechts een kunstmatige organisatievorm voor een toekomstig revolutionair mechanisme, wat anti-revolutionair en utopisch is, want het nieuwe regime kan slechts het resultaat zijn van de economische sociale verhoudingen, die na de revolutie door de ontwikkeling van de vrije revolutionaire krachten gevormd worden. Daarom moeten de kameraden aan de eventueele vorming van raden geen waarde hechten. Voor het geval echter zulke organismen spontaan in de loop van opstanden en revolutionaire acties ontstaan, is het de taak van de anarchisten daaraan deel te nemen en hun oorspronkelijk gedecentraliseerd, autonoom en federalistisch karakter te bewaren, opdat ze niet kunnen worden omgevormd in politiek-autoritaire, staatsgezinde organen, die een macht vormen boven de organen der producenten, die nieuwe sociale heersersgroepen doen ontstaan en een nieuwe klassen- verdeling van de maatschappij voorbereiden."

De fascistische terreur en de contra-revolutie (1922) hebben ieder sovjetistisch experiment verhinderd.

Er bestaan tegenwoordig ettelijke opvattingen over het radensysteem, waar- tusschen groote verschillen bestaan. Maar deze zijn meer veroorzaakt door misverstanden over woorden, door een verschillende uitleg van historische feiten en voorspellingen over een italiaanse revolutie, dan door reële ideologische afwijkingen.

C. BERNERI.

[raden](#), [internationalisme](#), [organisatie](#), [zelfsbestuur](#), [autoriteit](#)

From:

<https://www.anarchisme.nl/> - **Anarchisme.nl**

Permanent link:

https://www.anarchisme.nl/namespace/het_radensysteem_en_de_italiaanse_anarchisten

Last update: **26/07/21 07:08**